

Sygn. akt III AUa 1956/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba
Sędziowie:	SSA Maria Sałańska - Szumakowicz SSA Maciej Piankowski (spr.)
Protokolant:	stażysta Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 r. w Gdańsku

sprawy J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o składki na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 września 2015 r., sygn. akt V U 588/15

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz ubezpieczonej J. S. kwotę 180,00 (sto osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Maria Sałańska – Szumakowicz SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski

Sygn. akt III AUa 1956/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni J. S. prowadząca firmę (...) w S. odwołała się od decyzji pozwanego organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 28.05.2015 r., którą stwierdzono, że stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe obowiązującą płatnika składek K. - J. S. w roku składkowym obejmującym okres od 01.04.2015 r. do 31.03.2016 r. podwyższa się o 50,00%.

Kwestionując powyższą decyzję wnioskodawczyni podała, że od wielu lat jest płatnikiem składek, z których zawsze terminowo i rzetelnie się wywiązuje. Zaniżenie powstałego zobowiązania nie zostało celowo zamierzone ani nie wynikało ze złej woli.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji, a nadto wskazał, że sankcja wskazana w art. 34 ustawy wypadkowej ma charakter obligatoryjny, warunkowany stwierdzeniem podania nieprawdziwych danych w informacji (...).

Wyrokiem z dnia 28.09.2015 r. Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję stwierdzając, że stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe obowiązującą płatnika składek J. S. w roku składkowym obejmującym okres od 01.04.2015 r. do 31.03.2016 r. nie podwyższa o 50%, a ponadto zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

Firma (...) - S. do dnia 17.09.2014 r. istniała pod nazwą (...) Spółka Jawna, która postanowieniem Sądu z dnia 16.01.2014 r. została przejęta przez jednego ze współników spółki jawnej, tj. J. S..

Firma (...) Spółka jawna w dniu 17.09.2014 r. została wykreślona z KRS i od tego dnia funkcjonuje pod nazwą K. J. S.. Zmianie uległy również adres siedziby, NIP i REGON. Natomiast miejsce wykonywania pracy pracowników oraz sami pracownicy pozostali bez zmian. Pracownicy nie zostali zwolnieni ze spółki jawnej tylko z mocy prawa stali się pracownikami wspólnika J. S., która przejęła majątek spółki jawnej.

Firma przed przejęciem, jak i po przejęciu zatrudniała więcej niż 9 pracowników. Żaden z pracowników w związku z tym faktem nie został zwolniony ani zatrudniony na nowo po przejęciu firmy.

Każdego roku firma składała dokument (...), liczba zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego wynosiła: 2010 r. - 40 osób, 2011 r. - 42 osoby, 2012 r. - 41 osób, 2013 r. - 33 osoby, 2014 r. - 29 osób.

Płatnik składek w dniu 13.01.2015 r. złożył dokument (...) za 2014 r. z (...) i był zobowiązany do samodzielnego ustalenia wysokości stopy wypadkowej na rok składkowy od 01.04.2015 r. do 31.03.2016 r.

Płatnik w dokumentach za (...) obliczył składki na ubezpieczenie wypadkowe według stopy procentowej 1,80% określonej dla płatników zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych.

Zaskarżoną decyzją z dnia 28.05.2015 r. pozwany podwyższył o 50% stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe obowiązujące płatnika w roku składkowym obejmującym okres od 01.04.2015 r. do 31.03.2016 r. wskazując, że płatnik składek przekazał nieprawdziwe dane w informacji (...), co spowodowało zaniżenie stopy procentowej składki.

W ramach biura rachunkowego świadek B. G. prowadzi księgowość i kadry firmy (...) od 2010 r. i nadal. Jest to działalność finansowo-księgową. Zajmuje się także ustalaniem wysokości składek. Dokument (...) sporządzała jej pracownica (świadek J. L.). Ona zajmowała się obsługą płatnika składek. Nie była świadoma, że musi samodzielnie ustalić składkę wypadkową. Gdy nie otrzymano informacji z ZUS zasugerowała się stawkami innych spółek, których obsługę prowadzi Biuro (...), która to stopa procentowa wynosi 1,8%. (...) był wysyłany w terminie. Błąd wystąpił w miesiącu kwietniu w druku (...). Z dniem 01.04.2015 r. zmieniła się stopa wypadkowa dla wszystkich firm, w firmach jednoosobowych. Świadek J. L. nie zastosowała zmiany. Nie była świadoma tego, że powinna sprawdzić (...) przed naliczeniem składki.

Obecnie płatnik składek płaci składkę podwyższoną razem z sankcją.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie należało uwzględnić.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że przedmiotem sporu była interpretacja art. 34 ustawy z dnia 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. nr 167, poz. 1322 ze zm.).

Przepis art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych kreuje dwie kategorie płatników składek:

- 1) płatników zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych,
- 2) płatników zgłaszających do tegoż ubezpieczenia co najmniej 10 ubezpieczonych.

Dokonując takiego podziału ustawodawca posłużył się kryterium liczby ubezpieczonych zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego, które to kryterium doprecyzował w ust. 3 i 4 cytowanego artykułu. Dla każdej z wymienionych kategorii płatników określono odmienne zasady ustalania stopy procentowej składki i inny tryb postępowania w tym zakresie.

W przypadku płatników zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych stopa procentowa składki jest zryczałtowana. Wynosi ona dla każdego płatnika z tej kategorii, niezależnie od grupy działalności, do jakiej został zaliczony, 50% najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla grup działalności zgodnie z zasadami określonymi w art. 30 ustawy. Do płatników tych nie ma zastosowania art. 29 cytowanej ustawy, wskazujący podstawę klasyfikowania grup działalności (...) i sposób ich kodowania (REGON) oraz art. 31 ust. 3 i 6, dotyczący danych, do jakich przekazywania do ZUS zobowiązany jest płatnik.

W odniesieniu do drugiej kategorii płatników (zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych), zasadą jest, że opłacają oni składkę według ustalonej (w myśl art. 28 ust. 1 i art. 32 ww. ustawy) przez ZUS i podawanej do wiadomości płatnika indywidualizowanej stopy procentowej. Stanowi ona iloczyn stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe właściwej dla grupy działalności, do której należy płatnik (ustalonej - zgodnie z art. 30 ustawy oraz § 4 i załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29.11.2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków - Dz. U. 2002 r., nr 200, poz. 1692 ze zm. - według przypisanej dla każdej z grup działalności kategorii ryzyka określonego wskaźnikami częstości poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem, poszkodowanych w wypadkach przy pracy śmiertelnych i ciężkich, stwierdzonych chorób zawodowych i zatrudnionych w warunkach zagrożenia i wskaźnika korygującego ustalonego dla danego płatnika stosownie do zasad określonych w art. 31 ustawy i § 5 - § 8 rozporządzenia, czyli według właściwej dla płatnika kategorii ryzyka mierzonej wskaźnikami częstości poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem, poszkodowanych w wypadkach przy pracy śmiertelnych i ciężkich oraz zatrudnionych w warunkach zagrożenia).

W myśl art. 29 oraz art. 31 ust. 3 i 6 ustawy wypadkowej, płatnicy należący do omawianej kategorii zobowiązani są do przekazywania do ZUS danych służących do ustalenia kategorii ryzyka dla swojej grupy działalności (takich jak rodzaj działalności według (...) ujęty w rejestrze REGON) oraz wskaźnika korygującego (liczba osób zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego oraz liczba poszkodowanych w wypadkach ogółem, poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych i ciężkich oraz zatrudnionych w warunkach zagrożenia). Do nich też ma zastosowanie regulacja art. 34 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z zawartą w art. 34 ust. 1 ustawy normą prawną, nieprzekazanie przez tychże płatników danych lub przekazanie nieprawdziwych danych, o jakich mowa w art. 31 i spowodowanie wskutek tego zaniżenia stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe implikuje obligatoryjne ustalenie przez ZUS stopy procentowej składki na cały rok składkowy w wysokości 150% stopy procentowej określonej na podstawie prawidłowych danych, a nadto obowiązek zapłaty zaległych składek wraz z odsetkami.

Bezspornym jest, że płatnik składek zobowiązany był do złożenia informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe - deklaracji (...) i obowiązek ten został spełniony. W informacjach (...) składanych przez spółkę za lata wcześniejsze podawano prawidłową stopę wypadkową. Niewątpliwym jest, że płatnik podał właściwe

(...) w (...). Nieprawidłowo określił należną stopę procentową na ubezpieczenie wypadkowe. Dokument (...) dla płatnika sporządzała pracownica biura księgowego obsługującego firmę, tj. świadek J. L.. Ona zajmowała się obsługą płatnika składek. Niewątpliwie w/w pracownica biura popełniła błąd odnośnie zastosowanej stopy procentowej składki, który wynikał z jej niewiedzy. Błąd ten nie usprawiedliwia płatnika składek albowiem niezajomość prawa szkodzi. Jednak błąd ten w ocenie Sądu Okręgowego nie mieści się w kategorii błędów, które mogą skutkować podwyższeniem stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe. Błąd ten nie dotyczył bowiem żadnego elementu, który miałby wpływ na ustalenie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe. Płatnik składek po prostu zastosował wadliwą stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe i błąd ten organ rentowy szybko wychwycił, o czym świadczy zaskarżona decyzja.

Sąd Najwyższy na gruncie regulacji art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej stwierdził, że nie ma uzasadnienia dla wymierzania wskazanej w tym przepisie swoistej kary bez oceny okoliczności będących przyczyną wadliwości informacji. Sąd Okręgowy w pełni podzielił takie stanowisko, gdyż w każdej sprawie niezbędne jest ustalenie rzeczywistych okoliczności prowadzących do zaniżenia składki na ubezpieczenie wypadkowe.

Z analizy orzecznictwa Sądu Najwyższego i stanowiska doktryny wynika, że automatyczne, w pewnym sensie ślepe, stosowanie sankcyjnej stopy procentowej, bez ustalenia, czy zachowania płatnika były zawinione, czy też niezawinione jest niedopuszczalne. Omawiana sankcja art. 34 ust. 1 cyt. ustawy nie znajduje wszak zastosowania w każdej sytuacji zaniżenia stopy procentowej składki, ale tylko wówczas, gdy nieprawidłowe jej ustalenie jest konsekwencją zachowań płatnika opisanych hipotezą normy art. 34 ust. 1 lub ust. 1 cyt. ustawy, a zatem tym bardziej ocenie ma podlegać również zachowanie tego płatnika. Dostrzec przy tym należy podobieństwo między ww. art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej, a regulacją art. 24 ust. 1 ustawy systemowej, mając przy tym na uwadze zasługujące na aprobatę, a zacytowane również w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18.11.2010 r., P 29/09 (OTK-A 2010, nr 9, poz. 104) stanowisko ustawodawcy, że "celem nie jest z pewnością "automatyczne" karanie każdego płatnika, który nie wywiązał się w pełni z obowiązku opłacania składek, skoro wymierzanie opłaty jest fakultatywne. Nie jest nim również rekompensata strat poniesionych przez Fundusz Ubezpieczeń Społecznych w następstwie niewykonania tego obowiązku, gdyż temu celowi służą odsetki należne od nieopłaconych w terminie składek". Co prawda, stanowisko to odnosiło się do regulacji zawartej w art. 24 ust. 1 ustawy systemowej, lecz nie ma racjonalnego uzasadnienia dla różnicowania z regulacją art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej, skoro nie ma rozbieżnego ratio legis, a wykładnia gramatyczna przepisu art. 34 ust. 1 cyt. ustawy nie przewiduje podwyższenia składki na ubezpieczenie wypadkowe w każdym przypadku, w tym zwłaszcza, w sytuacji niewątpliwego niezawinienia płatnika. W doktrynie prawa przyjmuje się, że art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej stanowi swoistą sankcję wobec płatnika składek za podanie przez niego nieprawdziwych danych lub nieprzekazanie danych wymaganych ustawą (z art. 31 ustawy), a zatem do subsumcji niniejszego przepisu kwalifikuje się jedynie zawinione i umyślne zachowanie działanie płatnika składek. Podzielając zapatrywanie Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 16.06.2011 r., I UK 15/11, Sąd Okręgowy powtórzył, że "pojęcie danych nieprawidłowych nie jest tożsame z pojęciem danych nieprawdziwych. W tym ostatnim przypadku chodzi o zawinione zachowanie płatnika, ukierunkowane na wprowadzenie organu rentowego w błąd" i jak dalej wywiedziono, "art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej pozwala na zastosowanie sankcji w nim przewidzianej tylko w przypadku podania nieprawdziwych danych, a nie danych nieprawidłowych". Konkludując Sąd Najwyższy wskazał, że "w sprawie o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe nie można abstrahować od przyczyn i okoliczności, z powodu których jednostka wadliwie przekazała informacje".

W ocenie Sądu Okręgowego, wskazany kierunek argumentacji wymagający winy w podaniu danych nieprawdziwych jako przesłanki stosowania art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej jest właściwy. Skoro przepis uprawnia do wymierzenia określonej sankcji, to powinna być ona odnoszona do działania celowego (zawinionego) płatnika. Ustawa wszak posługuje się zwrotami "nie przekaże" lub "przekaże nieprawdziwe dane". Istotny jest przy tym skutek takiego zachowania - "zaniżenie stopy procentowej". Każde zachowanie podlega więc indywidualnej ocenie. Uprawnione jest więc przede wszystkim rozróżnienie danych nieprawdziwych i danych niepoprawnych. To co stanowi dane nieprawidłowe podlega korekcie zgodnie z art. 31 ust. 10-12 ustawy wypadkowej. Nieobojętny jest więc element winy w zachowaniu płatnika, zwłaszcza kierunkowej co do wprowadzenia w błąd przez podanie danych nieprawdziwych.

W rozstrzygnięciu sporu - jak w niniejszej sprawie - przeważają więc elementy stanu faktycznego, które decydują o nieprawidłowych lub nieprawdziwych danych, jak również o winie.

Wyrażone w orzecznictwie tak jednolite stanowisko wskazuje na możliwość zwolnienia się z odpowiedzialności za podanie obiektywnie nieprawdziwych danych z przyczyn niezawinionych przez płatnika. Wykładnia tego przepisu nie może być rozszerzająca na przypadki w nim wyraźnie nie przewidziane, zwłaszcza, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych, w szczególności przepisy kreujące sankcje, nie mogą być interpretowane rozszerzająco, a zamiast tego winien być zachowany rygor ścisłej wykładni (postanowienie Sądu Najwyższego z 04.02.2011 r., II UZP 1/11).

Sąd Okręgowy zaaprobował wykładnię, z której wynika, że jedynie zawinione zachowanie płatnika kwalifikuje się do subsumpcji z przepisem art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej, o czym świadczy nie tylko sam przepis stwierdzający o konieczności opłaty odsetek jedynie za zwłokę, ale także przepis karnoprawny art. 219 k.k., który statuuje umyślny czyn zabroniony polegający na niedopełnieniu obowiązków związanych z ubezpieczeniami społecznymi. Jeśli zatem płatnik składek przekazał obiektywnie nieprawdziwe dane, będąc przekonany o ich zgodności z rzeczywistością, odpada podstawa dla naliczenia mu stopy procentowej składki na cały rok składkowy w wysokości 150% stopy procentowej ustalonej na podstawie prawidłowych danych (zob. również komentarz do art. 34 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. 09.167.1322), (w:) D. E. Lach, S. Samol, K. Ślebzak, Ustawa o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Komentarz, Oficyna, 2010).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy przyjął, że skoro płatnik składek podał wszystkie dane prawidłowe a zastosował jedynie niewłaściwą stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe, to brak jest podstaw do zastosowania sankcji z art. 34 ustawy wypadkowej.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że stan faktyczny ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach ubezpieczeniowych oraz aktach sprawy, albowiem żadna ze stron postępowania nie kwestionowała ich rzetelności oraz autentyczności i brak było przesłanek, by odmówić im przymiotu wiarygodności. Sąd Okręgowy uznał zeznania świadka J. L. za wiarygodne, bowiem szczerze i logicznie wytłumaczyła, na czym polegał jej błąd. Sąd Okręgowy, mając na uwadze doświadczenie życiowe, uznał, iż taka sytuacja była możliwa i wystąpiła w rzeczywistości.

W ocenie Sądu Okręgowego powyżej ustalony stan faktyczny nie wyczerpuje hipotezy normy zawartej w art. 34 ust. 1 ustawy, a tym samym brak jest podstaw do ustalenia dla płatnika stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe wyższej o 50%.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe obowiązującą płatnika składek J. S. w roku składkowym obejmującym okres od 01.04.2015 r. do 31.12.2016 r. nie podwyższa o 50%, o czym orzeczono w punkcie I sentencji.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 i 108 § 1 k.p.c. zasądzając od pozwanego jako przegrywającego sprawę na rzecz płatnika składek tytułem zastępstwa procesowego kwotę 120 zł stanowiącą dwukrotne minimalne wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym w sprawach o świadczenie z systemu ubezpieczeń społecznych, tj. w oparciu § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), o czym orzeczono w punkcie II sentencji wyroku.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany organ rentowy, który zaskarżył w całości wyrok Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2009 r., nr 167, poz. 1322 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Ponadto apelujący

wniósł o zasądzenie od wnioskodawczyni kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając apelację pozwany podał, że przeprowadzona analiza konta płatnika wykazała, że płatnik w dniu 13.01.2015 r. złożył dokument (...) za 2014 r. z (...) 381 IZ i był zobowiązany do samodzielnego ustalenia wysokości stopy wypadkowej na rok składkowy od 1.04.2015 r. do 31.03.2016 r. Zgodnie ze wskazanym (...) właściwa stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe wynosi 2% podstawy wymiaru. Płatnik w dokumentach za 04/2015 obliczył składki na ubezpieczenie wypadkowe wg stopy procentowej 1,80% określonej dla płatników zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych. W myśl art. 34 ust. 1 ustawy z 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2009 r., nr 167, poz. 1322 ze zm.), jeżeli płatnik składek przekazuje nieprawdziwe dane w informacji (...), co spowoduje zniżenie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe, Zakład ustala w drodze decyzji, stopę procentową składki na cały rok składkowy w wysokości 150% stopy procentowej ustalonej na podstawie prawidłowych danych. W razie spełnienia warunków określonych w art. 34 wymierzanie sankcji jest obligatoryjne. Przepis ten określa, że „Zakład ustala”, a nie „może ustalić” stopę procentową składki w podwyższonej wysokości. W ocenie organu rentowego zostały określone warunki w art. 34 ust 1 w/w ustawy i wymierzenie sankcji jest zasadne.

Wnioskodawczyni wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu powyższych wniosków wnioskodawczyni stwierdziła, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia i rozważania poczynione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oraz przyjmując je za własne co oznacza, że nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 27.03.2012 r., III UK 75/11, LEX nr 1213419; z 14.05.2010 r., II CSK 545/09, LEX nr 602684; z 27.04.2010 r., II PK 312/09, LEX nr 602700; z 20.01.2010 r., II PK 178/09, LEX nr 577829; z 08.10.1998 r., II CKN 923/97, OSNC 1999 nr 3, poz. 60).

Na wstępie podkreślenia wymaga, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Oznacza to, że sąd drugiej instancji nie może z urzędu wziąć pod rozwagę uchybień przepisom prawa procesowego nieobjętych zarzutami apelacji. Obowiązkiem tego sądu jest rozpoznanie podniesionych w apelacji zarzutów odnoszących się do przepisów postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07.04.2011 r., I UK 357/10, Lex nr 863946 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, mająca moc zasady prawnej z 31.01.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55).

Apelujący nie zgłosił żadnych zarzutów dotyczących naruszenie przez Sąd I instancji przepisów postępowania cywilnego, zaś Sąd Apelacyjny nie stwierdził żadnych uchybień, które prowadziłyby do nieważności postępowania.

W oparciu o zgromadzony materiał dowodowy Sąd Okręgowy uznał, że fakt podania przez wnioskodawcę zaniżonej stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe w deklaracji było wynikiem pomyłki, a nie działania mającego na celu wprowadzenie w błąd organu rentowego, a ponadto zachowanie to nie miało na celu przedstawienia nieprawdziwych danych w rozumieniu art. 34 ustawy wypadkowej.

Apelujący powyższych ustaleń Sądu Okręgowego skutecznie nie zakwestionował, zaś Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji.

Kwestią sporną była jedynie wykładnia przepisów prawa materialnego, tj. zasadniczo norm zawartych w art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1242).

Powyższy przepis stanowi, że jeżeli płatnik składek nie przekaze danych lub przekaze nieprawdziwe dane, o których mowa w art. 31, co spowoduje zaniżenie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe, Zakład ustala, w drodze decyzji, stopę procentową składki na cały rok składkowy w wysokości 150% stopy procentowej ustalonej na podstawie prawidłowych danych. Płatnik składek zobowiązany jest opłacić zaległe składki wraz z odsetkami za zwłokę.

Płatnik składek zobowiązany jest opłacić zaległe składki wraz z odsetkami za zwłokę. Według ust. 3, regułą powyższą stosuje się odpowiednio do płatników składek, o których mowa w art. 28 ust. 1 i art. 33 ust. 1 i 2, którzy nieprawidłowo ustalili liczbę ubezpieczonych lub grupę działalności, przy czym, jeżeli płatnik składek stwierdzi nieprawidłowość, obowiązany jest on ponownie ustalić stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe we własnym zakresie.

Jest bezsporne, że płatnik składek zobowiązany był do złożenia informacji o danych do ustalenia składki na ubezpieczenie wypadkowe (deklaracja (...)) i obowiązek ten został spełniony.

Błąd pracownicy biura rachunkowego polegał na niewłaściwym określeniu stopy procentowej składki. Nie było to natomiast działanie płatnika składek, którego celem było obniżenie należności z tytułu składek.

Sam fakt błędnego obliczenia wysokości należnych składek nie prowadzi automatycznie do możliwości nałożenia na płatnika sankcji określonej w art. 34 ust. 1 ww. ustawy. Stosownie do wskazanej normy, jedynie przekazanie nieprawdziwych danych, o których mowa w art. 31 tej ustawy, skutkuje przedmiotową sankcją. Podobny pogląd wyraził też Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 25.11.2008 r., III AUa 1163/08 (LEX nr 552000).

Należy też zauważyć, że w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18.11.2010 r., P 29/09 (OTK-A 2010, Nr 9, poz. 104) uznano, że dodatkowa opłata z tytułu nieopłacenia lub opłacenia w zaniżonej wysokości składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne bądź innych składek pobieranych przez Zakład (art. 24 ust. 1 ustawy systemowej) jest środkiem prawnym o charakterze represyjnym (karno-administracyjnym). Zakład Ubezpieczeń Społecznych powinien zatem - przy podejmowaniu decyzji w sprawie opłaty dodatkowej - uwzględniać cel, jakiemu ona ma służyć (ratio legis). Celem tym nie jest z pewnością "automatyczne" karanie każdego płatnika, który nie wywiązał się w pełni z obowiązku opłacania składek. Nie jest nim również rekompensata strat poniesionych przez Fundusz Ubezpieczeń Społecznych w następstwie niewykonania tego obowiązku, gdyż temu celowi służą odsetki należne od nieopłaconych w terminie składek. Funkcją dodatkowej opłaty jest więc zdyscyplinowanie płatników składek na ubezpieczenia społeczne do wykonania (opłacania składek) i to należytego wykonania (terminowego ich opłacenia w należytej wysokości) ciążącego na nich obowiązku. Opłata dodatkowa stanowi natomiast sui generis sankcję za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku opłacania składek. Jej zastosowanie ma sens wówczas, gdy - przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności - można przewidywać, że spełni ona lub może spełnić założony, dyscyplinujący cel.

W ocenie Sądu Apelacyjnego jedynie zawinione zachowanie płatnika kwalifikuje się do subsumcji normy z art. 34 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Podobny pogląd został też wyrażony w literaturze przedmiotu (por. D. E. Lach i inni, Ustawa o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Komentarz, Oficyna, 2010 - komentarz do art. 34).

Także Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że odpowiedzialność płatnika składek za podanie nieprawdziwych danych służących do ustalenia wysokości składek na ubezpieczenie wypadkowe oparta jest na winie płatnika, podobnie jak w przypadku opłaty dodatkowej wymierzanej na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy systemowej (tak w wyroku z 08.11.2013 r., II UK 147/13). Z treści art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej wynika domniemanie winy płatnika składek w sytuacji, w której przekazane przez niego dane nie odpowiadają prawdzie. Dlatego to płatnik składek ma obowiązek wykazać, iż zgłoszenie nieprawdziwych danych nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych (niezawinionych przez niego).

Za takim sposobem wykładni omawianego przepisu przemawia zwłaszcza jego sanacyjny charakter. Skoro bowiem uprawnia on do wymierzenia określonej sankcji polegającej na okresowym podwyższeniu do 150% stopy procentowej składek na ubezpieczenie wypadkowe, to przesłanką owej sankcji powinno być działanie zawinione płatnika, a nie działanie od niego niezależne. Okoliczności, w których dochodzi do przekazania Zakładowi nieprawdziwych danych służących ustaleniu wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe, muszą być zatem oceniane z uwzględnieniem czynnika subiektywnego, a nie jako obiektywna konsekwencja określonych działań (bądź zaniechań płatnika). Do zastosowania sankcji wynikającej z art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej nie jest wystarczające wystąpienie po stronie płatnika jakiegokolwiek winy nawet w jej najlżejszym stopniu (*culpa levissima*), charakterystycznym dla odpowiedzialności deliktowej. Skoro bowiem skutek w postaci przekazania Zakładowi nieprawdziwych danych jest wynikiem nienależytego wykonania obowiązków ciążących na płatniku składek z mocy ustawy, a fakt ten stwarza domniemanie winy i przenosi na płatnika składek ciężar wykazania, iż zgłoszenie nieprawdziwych danych nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych, to przy uwzględnieniu analogii *Iuris* i odwołaniu się w tym zakresie do zasad odpowiedzialności kontraktowej, należałoby uznać, iż kwestia winy płatnika składek winna być oceniana przez pryzmat jego odpowiedzialności za niezachowanie należytej staranności (por. art. 472 k.c. w związku z art. 471 k.c.), jeśli zważyć, że również z art. 471 k.c. wynika domniemanie, iż niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiada, a w myśl art. 472 k.c., o ile co innego nie wynika z przepisów szczególnych lub z czynności prawnej, dłużnik jest odpowiedzialny za niezachowanie należytej staranności, zaś na wierzycielu nie spoczywa ciężar dowodu faktów świadczących o winie dłużnika, lecz ten ostatni powinien dowieść faktów świadczących o niezawinienu przez niego zaistniałych naruszeń ciążących na nim obowiązków, które mogą wynikać nie tylko z umowy, ale także z ustawy.

Podobieństwo między sankcją przewidzianą w art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej a opłatą dodatkową, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy systemowej, przejawia się także w tym, iż funkcją (celem) obu tych instytucji jest zdyscyplinowanie płatników składek do należytego wykonywania ciążących na nich obowiązków. Dlatego też ich zastosowanie ma sens wówczas, gdy - przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności - można przewidywać, że spełnią one lub mogą spełnić założony przez ustawodawcę, dyscyplinujący cel (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II UK 403/03, OSNP 2005, Nr 3, poz. 44). W przypadku stosowania obu wymienionych instytucji powinien być zatem wzięty pod uwagę stosunek płatnika składek do realizacji ustawowych obowiązków, w tym także jego zachowanie po stwierdzeniu nieprawidłowości w dotychczasowym działaniu. Odmiennie rozumienie powołanego przepisu, które zakłada nałożenie na płatnika składek sankcji polegającej na podwyższeniu stopy procentowej składek na ubezpieczenie wypadkowe w każdym przypadku przekazania Zakładowi nieprawdziwych danych służących do ustalenia prawidłowej stopy procentowej owych składek, musiałoby natomiast prowadzić do wniosku, że płatnikowi nie będzie "opłacać się" jakkolwiek inicjatywa w zakresie naprawienia zaistniałych błędów, skoro przewidziana treścią art. 34 ust. 1 ustawy sankcja i tak nie może go ominąć. W tej sytuacji osiągnięcie dyscyplinującego płatników celu omawianej regulacji nie byłoby w ogóle możliwe.

Reasumując należy stwierdzić, że użyte w art. 34 ust. 1 ustawy wypadkowej sformułowanie "ustala" należy rozumieć w ten sposób, że Zakład jest wprawdzie zobligowany do nałożenia przewidzianej w tym przepisie sankcji, ale dopiero wtedy, gdy stwierdzi fakt nieprzekazania mu danych lub przekazania nieprawdziwych danych, o których mowa w art. 31, a płatnik składek nie wykaże, iż nieprzekazanie przez niego danych lub przekazanie nieprawdziwych danych nastąpiło, mimo zachowania należytej staranności, to znaczy jest następstwem okoliczności, za które on nie odpowiada.

Podkreślenia wymaga również to, że należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, którą określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności, nie oznacza staranności wyjątkowej, lecz staranność dostosowaną do działającej osoby, przedmiotu, jakiego działanie dotyczy oraz okoliczności, w jakich działanie to następuje (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2002 r., I CKN 971/00, LEX nr 56902).

Mając na uwadze dotychczasowe wypełnianie przez płatnika składek obowiązków wobec ZUS należało uznać, że przesłanie do ZUS ((...)) błędnej informacji wynikało z pomyłki, a po jej stwierdzeniu płatnik wyrównał należne składki.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższy stan faktyczny nie wyczerpuje hipotezy normy zawartej w art. 34 ust. 1 ustawy, a tym samym brak jest podstaw do ustalenia dla płatnika stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe wyższej o 50%, co prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację oraz na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) orzeczono o kosztach zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski SSA Maria Sałańska-Szumakowicz